

A.Z. 010

Αφήγηση ζωής της Ερατώσ Β¹.

Τόπος και έτος γέννησης: Μήλος 1915

Όνομα και επάγγελμα πατέρα: Έβαζε φουρνέλα στο Λαύριο και μετά από ατύχημα, αφού έμεινε ανάπηρος, ήταν ψαράς στη Μήλο

Όνομα και επάγγελμα μητέρας: αγρότισσα

Ονόματα αρσενικών αδελφών (σπουδές /επάγγελμα)

Παναγιώτης (δεν αναφέρεται κάτι άλλο)

Ονόματα θηλυκών αδελφών (σπουδές/ επάγγελμα)

Δεν αναφέρονται

Εκπαίδευση αφηγητή: Ξεκίνησε το σχολείο, αλλά το σταμάτησε, έμαθε μόνη της ανάγνωση και γραφή.

Επάγγελμα: Υπηρέτρια **Χρονολογίες:** 1922-1935

Θρήσκευμα: Χριστιανή Ορθόδοξη

Χρονολογία γάμου: 1935

Τόποι κατοικίας

Χρονολογίες

Μήλος

1915-1922

Αθήνα

1922-1939

Μήλος

1940-1946

Αθήνα

1946-1990

Όνομα και επάγγελμα συζύγου

Χρονολογίες

Γιώργος

Μπογιατζής

1930

Ελαιοχρωματιστής

1946-1956

Εργολάβος οικοδομών

1956

Όνομα και επάγγελμα αρσενικών παιδιών: Δούλευαν με τον πατέρα τους ως ελαιοχρωματιστές

Όνομα και επάγγελμα θηλυκών παιδιών: Μορφώθηκαν τα 2 κορίτσια και το 3^ο έγινε μοδίστρα.

Ονοματεπώνυμο συνεντευκτή: Γεώργιος Χ. Μαμμής, φοιτητής ΠΤΔΕ, ΕΚΠΑ

¹ Τα στοιχεία της αφηγήτριας έχουν ανωνυμοποιηθεί, καθώς δεν υπήρχε τότε το ΑΑΖ και η πρακτική του Παραχωρητηρίου. Τα στοιχεία της αφηγήτριας συμπληρώθηκαν εκ των υστέρων με βάση πληροφορίες που παρείχε η εργασία.

Εργασία στο μάθημα «Νεοελληνικός λαϊκός λόγος» (Διδάσκων: Καθηγητής Μ. Γ. Μερακλής)

Ημερομηνία της συνέντευξης: 23 Απριλίου 1990

Σχέση συνεντευκτή και αφηγητή: οικογενειακή φιλία

Τεχνική συνέντευξης: ελεύθερη

Είδος αυτοβιογραφίας ανάλογα με τον τόπο γέννησης και διαμονής:
Αγροτοαστική

Αφήγηση ζωής της Ερατώσ Β.

Σ: Μιλήστε μου για τη ζωή σας ξεκινώντας από τα παιδικά σας χρόνια.

Α: Γεννήθηκα στην Μήλο το '15. Η οικογένεια μου ήταν φτωχή και δούλευα από μικρή.

Όταν ήμουν πέντε ετών ερχόταν το καράβι που λεγόταν «Τόγιας». Ο καπετάνιος του «Τόγια» είχε βαφτίσει τον αδελφό μου Παναγιώτη. Κάθε Κυριακή πρωί που ερχόταν το πλοίο, μου έδινε η μάνα μου δυο καλαθάκια αυγά για να τα πάω από την Τρυπητή στον Αδάμαντα που ήταν δυο ώρες δρόμο με τα πόδια, έβρεχε-εχιόνιζε, για να τα πουλήσω στο πλήρωμα του καραβιού που με λυπόταν και μου φέρνανε διάφορα γλυκά.

Μια Κυριακή πρωί επήρα τα καλαθάκια για να πάω στο βαπόρι. Όταν έφθασα στο μισό δρόμο ήταν ένα γεφύρι το οποίο επικοινωνούσε με την Πλάκα. Όταν έφθασα κοντά στο γεφύρι, βλέπω έναν άνθρωπο κάτω ξαπλωμένο και δεν ήξερα τι να κάνω γιατί ήμουν μόνη και έπρεπε να περάσω αναγκαστικά απ' εκεί. Πάλι ο Θεός με βοήθησε και χωρίς να φωνάξω γιατί ήξερα ότι κανείς δεν θα με άκουγε επέρασα δίπλα από τον άνθρωπο και τότε αντίκρισα ένα φοβερό πράγμα «αυτόν τον άνθρωπο τον είχαν σκοτώσει». Ερχόταν από τη βοσκή Κυριακή πρωί, με ένα φαναράκι στο χέρι αναμμένο. Εγώ και πάλι από κει που ήμουνα, ανέβηκα το γεφύρι με τα δυο καλάθια με τα αυγά και από κει και ύστερα έμεινα άλαλη και ακούνητη, και περίμενα κάποιος να περάσει. Εβρέθηκε κάποιος και με είδε και με πήγε σε ένα καφενείο στην παραλία. Εκεί με μεγάλες προσπάθειες μου φέραν πρώτες βοήθειες και μου φέραν και γιατρό. Εν τω μεταξύ εγώ άρχισα να συνέρχομαι από την τρομάρα που είχα πάθει και με λίγα λόγια και ανακατεμένα τους είπα τι είδα. Και επήγαν και πράγματι βεβαιωθήκανε ότι πράγματι ήτανε όπως τα είπα εγώ. Αυτό το παλικάρι είχε τακτοποιήσει τα ζώα του στη εξοχή και ερχόταν την Κυριακή το πρωί για το γάμο της αδελφής του. Αλλά έτυχε η κακή μοίρα και πέρασε από πάνω απ' το γεφύρι ο ληστής ο Γιάννης ο Μπορδολόγος, αυτός ο οποίος τον κυνηγούσε η αστυνομία γιατί είχε κάνει πολλές ληστείες.

Ο άνθρωπος αυτός είδε το παλικάρι με το φαναράκι που φορούσε χακί ρούχα και νομίζοντας ότι ήταν αστυφύλακας τον πυροβόλησε. Ύστερα από μεγάλες προσπάθειες εκατόρθωσαν και τον πιάσανε και τον πήγανε στην Αθήνα για να

δικαστεί. Αλλά ήταν τόσο δυνατός και έμπηξε τις αλυσίδες, που του είχαν βάλει, στην κοιλιά του γιατί ήξερε τι τον περίμενε και αυτοκτόνησε.

Όταν έγινα επτά ετών με έγραψε η μάνα μου στο σχολείο της Μήλου, αλλά δεν μπορούσε να με ζήσει και με σταμάτησε από το σχολείο. Ο πατέρας μου ήταν ανάπηρος απ' το Λαύριο όπου δούλευε. Εκεί βάζανε φουρνέλα τότε για να ανοίξουνε νέα πηγάδια, και μια μέρα χτυπήθηκε στα πόδια. Από τότε και αφού γύρισε στη Μήλο, περνούσε τον περισσότερο καιρό στη βάρκα του και βοηθούσε κι αυτός να ζήσουμε ψαρεύοντας.

Επειδή δεν φτάνανε τα λεφτά η μάνα μου με έστειλε υπηρέτρια στην Αθήνα. Εγώ όμως αγαπούσα τα γράμματα και με πολύ κόπο παρόλο που ήμουν υπηρέτρια έμαθα μόνη μου γράμματα με πολύ κόπο φυσικά και με μεγάλο αγώνα διότι οι κυράδες μου δεν μου επέτρεπαν να μάθω γράμματα και με μαλώναν και με δέρνανε. Ο λόγος ήταν να μην γράψω στη μάνα μου ότι υποφέρω, ότι με δέρνανε και με αφήναν νηστικιά αλλά εγώ παρόλα αυτά έμαθα γράμματα.

Έπαιρνα κουτιά και πακέτα που ήξερα ότι γράφανε πάνω ότι είχαν μέσα και κρυφά το βράδυ προσπαθούσα και έγραφα. Μετά έφυγα από αυτό το σπίτι σε ηλικία δώδεκα χρονών. Ο καλός μου ο άγγελος με πήρε από αυτό το σπίτι που υπέφερα πολύ και με πήγε στους Εβραίους πάλι υπηρέτρια αλλά ήταν πάρα πολύ καλοί άνθρωποι και με αγαπούσαν τόσο πολύ, και με μάθανε πολλά πράγματα τα οποία δεν είχα μάθει. Και γράφω και αυτό ακόμη ότι η κυρία μου η Εβραία ήταν πολύ γριά και η χαρά της ήταν να της διαβάζω εφημερίδα, γιατί αυτή δεν ήξερε καλά ελληνικά, για να της πω τα νέα, και για αυτό δοξάζω τον Θεό που ακόμα και σήμερα στα εβδομήντα πέντε χρόνια μπορώ να διαβάζω ότι βιβλίο πέσει στα χέρια μου.

Στους Εβραίους που υπηρετούσα σαν υπηρέτρια, το σπίτι ήταν στην οδό Φυλής και Αγ. Μελετίου, εκεί στα δεκαπέντε μου γνώρισα τον άνδρα μου. Μια μέρα η κυρία μου φώναζε έναν μπογιατζή για να βάψουμε το σπίτι. Αυτός λοιπόν καθώς έβαφε με ρώτησε από πιο μέρος ήμουνα. Εγώ του είπα ότι είμαι από τη Μήλο και μου είπε ότι και αυτός ήταν από κει και άρχισε να μου λέει διάφορα χωριά για να τον πιστέψω. Από εκείνη την μέρα αρχίσαμε να γινόμαστε δυο καλοί φίλοι. Εκαταλάβαμε μετά ότι δεν ήταν απλή φιλία, εκείνος ήταν τότε είκοσι χρονών, αλλά ήταν ένα αίσθημα το οποίο εξακολούθησε πολύ καιρό.

Όσπου μια μέρα με πήρανε χαμπάρι οι κυρίες μου, ότι κάτι συνέβαινε με το Γιώργο και τον φωνάζανε στο σπίτι, τίμια και ωραία, ανώτερα από γονείς και τον ρωτήσανε με τι σκοπό βαδίζει και ότι ήταν ατακτοποιήτος και εγώ ένα μικρό κορίτσι

και φτωχό, γιατί τα λεφτά που έπαιρνα από τους εβραίους τα έστελνα στη μητέρα μου για να μεγαλώσουν τα άλλα τέσσερα αδέρφια μου.

Του είπανε ακόμη ότι δεν πρόκειται να με αφήσουν έξω μόνη μου από το σπίτι και ότι δεν θέλουνε να χαλάσουν το αίσθημα, αλλά έχουν ευθύνη γιατί δεν είχα κανέναν άλλο εδώ στην Αθήνα. Του είπαν να έρχεται μία φορά κάθε Κυριακή πρωί να με βλέπει ενώπιόν τους μέχρι να μεγαλώσω λίγο. Ακόμα του ζήτησαν όταν πάει στη Μήλο να πάει να βρει την μάνα μου, να συζητήσει μαζί της τι σκοπό είχε. Του έδωσαν ένα δέμα και ένα γράμμα και του είπαν να δούμε τι θα μας απαντήσει και η μάνα της και βλέπουμε τι θα γίνει για να είμαστε εντάξει απέναντι σε σένα και την μητέρα της. Επήγε πράγματι στην Μήλο βρήκε την μάνα μου και της έδωσε το δέμα και το γράμμα. Τον δέχτηκε εκείνη καλά, και όταν τον ρώτησε τι ήθελε, εκείνος της ζήτησε να διαβάσει το γράμμα. Η μάνα μου δεν ήξερε γράμματα και έτσι της το διάβασε ο Γιώργος, και μετά όταν έμαθε για το αίσθημά μας, ζήτησε την γνώμη της.

Εκείνη του είπε ότι τον θεωρεί καλό παιδί, αλλά δεν ήθελε να βγαίνω έξω μαζί του. Όταν γύρισε στην Αθήνα μου είπε τι έγινε στην Μήλο, αλλά ήθελε να με έβλεπε μόνη μου. Έτσι μια μέρα βρήκε την ξαδέλφη του και την έφερε στο σπίτι. Όταν πειστήκανε οι Εβραίοι ότι ήταν πράγματι ξαδέλφη του με αφήσανε να βγω έξω μαζί τους για πρώτη φορά ύστερα από δυο χρόνια. Με τον ίδιο τρόπο εξακολούθησα να βγαίνω κάθε δεκαπέντε μέρες έξω.

Έτσι πέρασαν τα χρόνια και το '35 παντρευτήκαμε και αρχίσαμε μια νέα ζωή. Έκανα το πρώτο μου παιδί τον Δημήτρη το '36 και το δεύτερο την Μαρία το '39. Ωσπου μια μέρα ήλθε ο άντρας μου και μου είπε το φοβερό μήνυμα ότι βγήκε διαταγή, κάθε Έλληνας να γυρίσει στον τόπο του να διδαχθεί τα καινούργια όπλα.

Εμένα με πήρε το παράπονο και έκλαιγα. Τι θα απογίνω με δυό παιδιά; Εκείνος όμως ήταν πολύ δυνατός και ήξερε τι επρόκειτο να γίνει και αφού μας αγκάλιασε και τους τρεις μας, μου είπε να μην φοβάμαι γιατί θα μας έπαιρνε μαζί του αφού είχε καταλάβει ότι κάτι σοβαρό συνέβαινε στην Ελλάδα.

Έτσι παρατήσαμε το σπίτι μας και γυρίσαμε στην Μήλο. Το '40 κηρύχθηκε ο πόλεμος. Με άφησε στους γονείς μου και στην πεθερά μου και έφυγε για το μέτωπο. Περάσαμε τραγικές μέρες για να επιζήσω εγώ και τα παιδιά μου.

Μετά ήλθε η κατοχή. Οι Γερμανοί που ήτανε στην Μήλο είχανε περικυκλώσει το νησί γιατί ήτανε το τελευταίο των Κυκλάδων και είχανε απαγορέψει να βγαίνουμε από την πόρτα. Τουφεκίσανε μια φορά θυμάμαι δεκατέσσερα παλικάρια από τριάντα χρονών και κάτω γιατί έγινε ένα σαμποτάζ και δεν πιάσανε τους αίτιους. Ο

διερμηνέας τους παρέδωσε τα παλικάρια αυτά στους Γερμανούς ότι αυτοί ήσαν οι ένοχοι. Από βραδύς τους βάλανε σε ένα φορτηγό αυτοκίνητο και τα πήγανε στο μέρος που λέγεται Αλυκή. Εκεί τους βάλανε να ανοίξουν ένα λάκκο μεγάλο. Ανοίγοντας τον λάκκο τους εκείνα τραγουδούσαν το «Έχε γεια καημένε κόσμε...». Αφού τελείωσαν γύρισαν πάλι πίσω στην φυλακή τους τραγουδώντας τραγούδια της λευτεριάς. Πρέπει εμείς οι Έλληνες να το καταλάβουμε καλά τι περάσανε οι άνθρωποι αυτοί την νύχτα ξέροντας τι τους περιμένει το πρωί. Δεν τους επέτρεψαν, τόσο βάρβαροι ήταν, να αποχαιρετήσουν τα αγαπητά τους πρόσωπα. Ακόμα όταν ζήτησαν τον παπά για να κοινωνήσουν το απαγόρεψαν, γιατί φοβόνταν για καμιά φασαρία. Το πρωί πριν βγει ο ήλιος τους δώσανε ένα τσιγάρο να καπνίσουν έξω απ' την φυλακή, με τις χειροπέδες και όχι ολόκληρο για να μην καθυστερήσουν και βγει ο ήλιος. Τους βάλανε στο αυτοκίνητο, και αυτοί τραγουδούσαν καλώντας την λευτεριά και αποχαιρετώντας την Ελλάδα.

Στον δρόμο που τους πηγαίνανε κάποιος τσοπάνος πλησίασε το αυτοκίνητο που είχε σταματήσει, ποιος ξέρει γιατί, και χωρίς να φοβηθεί τους Γερμανούς τους είπε ότι η Ελλάδα θα' ναι περήφανη για την θυσία τους και όλοι μαζί τραγούδησαν τον εθνικό ύμνο. Οι Γερμανοί αφού θύμωσαν του είπαν να φύγει και γύρισαν τα όπλα προς το μέρος του και έτσι το αυτοκίνητο συνέχισε τον δρόμο του.

Αφού έφθασαν στον τόπο αυτό τους κατέβασαν απ' το αυτοκίνητο την ώρα που ο ήλιος άρχισε να κοκκινίζει τα βουνά της Μήλου. Τους τουφέκισαν αφού τους έβαλαν σε σειρά και μετά ένας-ένας έπεφτε στον λάκκο. Τους σκέπασαν από πάνω με χώμα και άμμο και σε ένα ξύλο έγραψαν Ελληνικά και Γερμανικά να μην πάει κανείς στο μέρος αυτό γιατί θα σκοτώσουν άλλους τόσους. Μόνο μετά από μέρες επέτρεψε ο Γερμανός να πάνε οι δικοί τους καντήλια.

Σήμερα υπάρχει στην Αλυκή της Μήλου μνημείο για αυτούς τους ανθρώπους.

Τότε το 1942 γύρισε ο άντρας μου στην Μήλο από την Αλβανία με τα πόδια ως την Αθήνα και από κει με ένα καΐκι ως την Μήλο, διότι βαπόρια δεν ταξιδεύανε.

Οι Γερμανοί είχαν γεμίσει την θάλασσα με νάρκες. Με πολλούς κόπους έφθασε στην Μήλο ύστερα από 2 ολόκληρα χρόνια. Το 1943 γέννησα το τρίτο μου παιδί, τον Νίκο. Ζούσαμε με μεγάλες δυσκολίες και με μεγάλες ελλείψεις γιατί το νησί ήταν αποκλεισμένο και δεν μπορούσαμε να επικοινωνήσουμε με την Αθήνα.

Υπήρχαν ακόμα πολλά κανόνια αλλά το μεγαλύτερο ήταν στον Φυροπόταμο πάνω σε ένα μεγάλο βουνό. Εκεί τοποθετήσανε το μεγάλο αυτό κανόνι γιατί έβλεπε όλο το πέλαγος.

Πολλά εγγλέζικα αεροπλάνα ρίξανε βόμβες αλλά δεν μπόρεσαν να το καταστρέψουν και συχνά το νησί τρανταζόταν από τα αεροπλάνα και τα κανόνια και εμείς κρυβόμασταν στις σπηλιές. Μια μέρα είχε σταματήσει ο άνδρας μου, ήταν έξω απ' την σπηλιά, και παρακολουθούσε το κακό που γινόταν με τις βόμβες. Ακριβώς δίπλα του έστεκε μία κότα. Ξαφνικά μία οβίδα που την ρίξαν από την θάλασσα για να καταστρέψουν το κανόνι έπεσε δίπλα στον άντρα μου, αλλά αυτός, δόξα το Θεό, την γλίτωσε ενώ το κοτόπουλο σκοτώθηκε.

Το '44 ψιθυριζότανε ότι τελειώνει ο πόλεμος και αρχίσαμε να έχουμε μεγάλες ελπίδες.

Οι Γερμανοί άρχισαν να μας καλοβλέπουν και να μας δίνουν τρόφιμα κάπου-κάπου και επιτρέψανε στο πρώτο αεροπλάνο του ερυθρού σταυρού να ρίξει φάρμακα και διάφορα είδη για μικρά μωρά.

Το 1945 γέννησα το τέταρτο παιδί μου, την Μαργαρίτα ακριβώς μαζί με την ειρήνη. Τότε λοιπόν μια μέρα για πρώτη φορά χτύπησαν οι καμπάνες της εκκλησίας. Τότε τρέξαμε όλοι να δούμε τι συνέβη και με χαρά και δάκρυα μάθαμε ότι οι Γερμανοί παραδοθήκανε. Ήλθαν ειδικά αεροπλάνα και πλοία και πήραν όλους τους αξιωματικούς. Άφησαν όμως πολλούς Γερμανούς στρατιώτες που φοβόντουσαν μήπως τους σκοτώσουμε και κρύβονταν σε σπηλιές.

Εμείς όμως οι Έλληνες για να τους δώσουμε το καλό παράδειγμα τους πηγαίναμε νερό και τροφή και το αφήναμε έξω απ' τις σπηλιές. Σε λίγο καιρό ακούσαμε πάλι ξανά τις καμπάνες να χτυπάνε και τρέξαμε πάλι όλοι μαζί στην εκκλησία του Αγ. Νικολάου στην Τρυπητή. Τότε είδαμε τον παπά να κρατά την ελληνική σημαία και να φωνάζει με όση δύναμη είχε ότι η Ελλάδα μας λευτερώθηκε και τα καράβια μας γεμάτα στρατό μπαίνουν στο λιμάνι μας και έπρεπε να πάμε να τους υποδεχτούμε με τις εικόνες, τις σημαίες και τα βιολιά μας καθώς και τον ερυθρό σταυρό που ήρθε για να δει αν υπήρχαν τραυματίες και άρρωστοι.

Τότε όλοι μαζί, μπροστά ο παπάς με τις εικόνες πίσω τα κορίτσια ντυμένα με την μηλιώτικη ενδυμασία και όλοι, γέροι και παιδιά, φύγαμε απ' την Τρυπητή για το λιμάνι, τραγουδώντας και δοξάζοντας τον Θεό που λευτερωθήκαμε απ' αυτό το βασανιστήριο. Φθάσαμε στον Αδάμαντα και κει μας περίμενε ο Ερυθρός σταυρός και οι στρατιώτες μας οι οποίοι γυρίζανε απ' τον πόλεμο τότε για πρώτη φορά και πολλοί

ήταν χαρούμενοι που βρήκαν τις οικογένειές τους, αλλά και πολλοί θρηνούσαν που δεν γύρισαν οι δικοί τους απ' τον πόλεμο.

Όμως δεν έπαψαν και οι πονεμένοι άνθρωποι να χαίρονται κλαίγοντας και γελώντας μαζί με όλους για την ελευθερία. Αγκάλιαζαν τους στρατιώτες μας με αγωνία μήπως δουν τους δικούς τους κρατώντας τις φωτογραφίες τους στα χέρια τους. Γυρίζοντας όλοι μαζί στο κάστρο, κάψαμε την γερμανική σημαία και βάλουμε την ελληνική. Έβγαλε λόγο ο παπάς και είπε ότι δεν θα πειράξουμε κανένα στρατιώτη Γερμανό μέχρι να τους πάρουν όλους. Ο Ερυθρός σταυρός φεύγοντας πήρε μερικούς μαζί του και τους πήγε στην Αθήνα.

Το 1946 έφυγε ο άντρας μου και πήγε στο Λαύριο με βαριά γιατί ακόμα υπήρχαν νάρκες. Από κει πήγε στην Αθήνα για να βρει σπίτι και να πάρει την οικογένεια.

Εγώ και τα τέσσερα παιδιά μου και σαράντα επιβάτες μπήκαμε σ' ένα μικρό καΐκι. Όταν φθάσαμε όμως στον κάβο- Αντόρο ήταν αδύνατο να προχωρήσουμε εξαιτίας μεγάλης φουρτούνας και να φθάσουμε στον Πειραιά.

Αναγκάστηκε ο καπετάνιος να γυρίσει πίσω το καΐκι σε κάποιο ξερονήσι. Εκεί μας έβγαλε έξω, μικροί και μεγάλοι, σχεδόν πεθαμένοι.

Εγώ αγκάλιασα το μικρό μου παιδί που δεν είχε χρονίσει ακόμα και οι άνθρωποι στο καΐκι με βοήθησαν να μην χάσω τα παιδιά. Ο καπετάνιος του καϊκιού ανέβηκε πάνω στο βουνό με μεγάλο κόπο και είδε ότι στο νησί υπήρχαν κάτοικοι και άρχισε να ζητάει βοήθεια. Τον άκουσαν οι νησιώτες και φόρτωσαν τα γαϊδουράκια τους με διάφορα τρόφιμα και προπαντός νερό, γιατί στο ξερονήσι δεν υπήρχε. Όλα αυτά μας τα δώρισαν, φτωχοί άνθρωποι αλλά με καρδιά.

Υπήρχε εκεί μια εκκλησούλα η Παναγία η Θαλασσινή όπου βάλουμε τα παιδιά. Μας έδωσε ο καπετάνιος κουβέρτες και σκεπάσαμε τα παιδιά και εμείς οι μεγάλοι τα φυλάγαμε με βάρδιες μην τους συμβεί τίποτε. Την άλλη μέρα το πρωί, ήρθαν πάλι οι χωριάτες και μας έφεραν πάλι γάλα για τα μικρά και νερό και τρόφιμα. Εν τω μεταξύ υπήρχε φήμη στον Πειραιά ότι το καΐκι, δεν υπήρχε μέσο επικοινωνίας, είχε κτυπήσει σε μια νάρκη και ότι είχαμε πνιγεί όλοι.

Αυτοί που μας περιμένανε και ο άντρας μου μαζί δεν ήξεραν τι να κάνουν. Τι αγωνία τράβηξαν αυτοί οι άνθρωποι! Την άλλη μέρα το πρωί αφού ταΐσαμε τα παιδιά, μας έβαλε ο καπετάνιος στο καΐκι ενώ φυσούσε δυνατός βοριάς και μας πήγε μέχρι τον κάβο- Αντόρο. Γυρίσαμε όμως πάλι πίσω γιατί δεν μπορούσε να περάσει το καΐκι.

Την επόμενη μέρα μας μίλησε ο καπετάνιος και μας είπε ότι πρέπει εμείς τα γυναικόπαιδα να κάνουμε την προσευχή μας στην Παναγία την Θαλασσινή για να μας βοηθήσει να περάσουμε τον κάβο- Αντόρο.

Μάλιστα ένας κύριος, ο οποίος ήταν καθηγητής, έκανε ένα τάμα στην Παναγία ότι θα γυρίσει να την κάνει μεγαλύτερη και θα πάρει και παπά μαζί του να κάνει λειτουργία. Όλοι τον ευχαριστήσαμε. Πράγματι το πρωί μάζεψε ο καπετάνιος τα γυναικόπαιδα και μας έβαλε κάτω στο αμπάρι εκεί που βάζουνε τα ζώα. Μας έδωσε και τέσσερεις άντρες να μας φυλάνε και έτσι ο καπετάνιος δένοντας τους υπόλοιπους στα κατάρτια και τον εαυτό του, ξεκίνησε το καΐκι. Εμείς οι μητέρες κλαίγοντας και αγκαλιάζοντας τα παιδιά μας παρακαλούσαμε τον Θεό να μας γλιτώσει.

Σκεπάσανε το αμπάρι από πάνω με ειδικά σκεπάσματα για να μην περάσει η θάλασσα. Ξαφνικά εγενήκαμε όλοι ένα κουβάρι μέσα στο αμπάρι. Πηγαίναμε πότε δεξιά, πότε αριστερά, φωνάζοντας και κλαίγοντας. Αυτό κράτησε περίπου μισή ώρα.

Ξαφνικά σταμάτησε πλέον το καΐκι να κουνιέται, τότε άνοιξε ο καπετάνιος το αμπάρι και φώναξε με μεγάλη και χαρούμενη φωνή σε μένα: «Βικελίνα έχεις σωστά τα παιδιά;» Εγώ του είπα «ναι» κλαίγοντας από χαρά.

Όταν φτάσαμε και μπήκαμε στο λιμάνι του Πειραιά και άραξε το καΐκι, είχανε ειδοποιήσει τον Ερυθρό σταυρό μήπως και υπήρχε κανείς τραυματίας.

Οι άνθρωποι που περίμεναν τους δικούς τους έκλαιγαν και γελούσαν μαζί. Μαζί τους ήταν και ο άντρας μου, που με πήρε μαζί με τα τέσσερα παιδιά μας, και μας πήγε απ' τον Πειραιά στην Αθήνα με τα πόδια, στα Σεπόλια, γιατί δεν είχαμε λεφτά.

Φθάσαμε σε ένα δωμάτιο που είχε νοικιάσει και κει τακτοποιηθήκαμε με την βοήθεια των γειτόνων. Ο άντρας μου ήταν ελαιοχρωματιστής. Σιγά-σιγά βρήκε δουλειά. Μείναμε στο καμαράκι αυτό δέκα χρόνια. Γέννησα το '48 το πέμπτο μου παιδί τον Αντώνη, το '50 το έκτο τον Παναγιώτη και το '52 το έβδομο την Άννα. Κάναμε τέσσερα αγόρια και τρία κορίτσια. Περάσαμε μεγάλη φτώχεια και δυστυχίες γιατί δουλειές δεν υπήρχαν και ούτε είχαμε από κανέναν βοήθεια. Αλλά δόξα ο Θεός τα καταφέραμε. Εμορφώσαμε τα δυο κορίτσια ενώ το άλλο έγινε μοδίστρα. Τα αγόρια δουλεύανε με τον πατέρα τους.

Κατά το 1953 πήγα στο κρατικό νοσοκομείο με εξέτασε ο γιατρός και μου βρήκε ότι είχα καρκίνο και έπρεπε να εγχειριστώ. Και πράγματι με έβαλε στο νοσοκομείο και άφησα εφτά μωρά και με εγχειρήσανε. Με την εξέταση που έκαναν βρήκαν πράγματι καρκίνο και καταλαβαίνετε τι κακό ήτανε για μένα και για όλη την οικογένεια.

Αλλά εμένα όμως με βοήθησε ο Θεός και έζησα και είμαι εβδομήντα πέντε ετών και δεν έχω πάθει τίποτε και χαίρομαι τα εγγόνια και τα δισέγγονα μου.

Το 1956 μας έβαλε ο άντρας μου σε ένα ταξί και μας έφερε στον Αγ. Φανούριο στα Ν. Λιόσια. Μας έδειξε ένα οικόπεδο που είχε πάρει χωρίς να το ξέρω και τα παιδιά έπαιζαν χαρούμενα και γώ δεν πίστευα τα μάτια μου ότι είχαμε κάτι δικό μας.

Προσπάθησε με μεγάλες προσπάθειες και έχτισε ένα καμαράκι και μας πήρε όλους και μας έφερε στο σπίτι μας. Σιγά-σιγά κατόρθωσε ο άντρας μου και έκτισε και άλλο ένα καμαράκι και κουζίνα και λουτρό και αρχίσαμε σιγά-σιγά να ζούμε ανθρωπινά.

Σε λίγο καιρό κατόρθωσε ο άντρας μου και έγινε εργολάβος και έπαιρνε δικές του δουλειές και μαζί με τα αγόρια μεγαλώσαμε κι άλλο το σπίτι μας. Τακτοποιήσαμε μετά όλα τα παιδιά μας και τα παντρέψαμε και αποκτήσαμε εγγόνια και δισέγγονα.

Τότε μας κτύπησε πάλι η κακή μοίρα. Αρρώστησε ο άντρας μου εβδομήντα χρόνων από εγκεφαλικό και είχε γίνει φυτό. Είναι περιττό να γράψω τι πέρασα. Έζησε δυο χρόνια πάνω στο κρεβάτι, με μεγάλες προσπάθειές μου να τον ταΐσω και να τον λατρέψω. Έτσι επέθανε και τώρα είμαι χήρα πέντε χρόνια. Αφότου πέθανε όμως για ένα- δυο περίπου χρόνια είχα κλειστεί στον εαυτό μου, είχα πάθει κάτι σαν μελαγχολία. Με την βοήθεια όμως των παιδιών μου, ξαναβρήκα τον χαμένο μου εαυτό και άρχιζα να ξαναζώ.

Περνώ τον καιρό μου διαβάζοντας βιβλία, πλέκω διάφορα πλεκτά και ασχολούμαι με τα δισέγγονα μου τώρα πια. Τώρα στα εβδομήντα πέντε μου χρόνια πάλι αποφάσισα να πάω στο νησί μου την Μήλο μετά από είκοσι ακριβώς χρόνια. Πήγα και είδα τους συγγενείς μου όσους είχαν απομείνει στη ζωή.

Επήγα και στο νησί μας στην Τρυπητή, όπου εκεί μεγάλωσα. Το βρήκα μισογκρεμισμένο και λυπήθηκα και έκλαψα γιατί θυμήθηκα τους γονείς μου και τα αδέρφια μου που είχαν πεθάνει.

Θυμήθηκα τα παλιά, γύρισα τους τόπους που είχα περπατήσει κάποτε και έζησα πάλι τις καλές και τις κακές στιγμές που πέρασα στο νησί.

Πήγα και προσκύνησα και τον Αη Νικόλα που είχα βαπτιστεί.

Έκατσα δεκαπέντε μέρες και γύρισα πάλι πίσω στα παιδιά μου ευχαριστημένη και ικανοποιημένη για το ταξίδι που έκανα. Και τώρα συνεχίζω την ζωή μου, όσο μου έχει ορίσει ο Θεός να ζήσω με τις αναμνήσεις που έρχονται από τα παλιά.

Σ.: Σας ευχαριστώ πολύ!